

XX ASR JAHON TA'LIM TIZIMIDAGI GLOBAL TENDENSIYALAR

Azamat Xudoyqulov Joraqul o'g'li

DTPI Pedagogika fakulteti

Jismoniy madaniyat talabasi

Akhmedovdiyorbek7@gmail.com

ANNOTATSIYA:

XX asr jahon ta'lim tizimida kuzatuvchi global tendensiyalar va ularning modern ta'limning yuqori samaradorligiga olib kelishi ko'rsatiladi. Tezisdagi muqaddima yodida global ta'lim tizimining tarixi va rivojlanishi ta'kidlanadi. Bundan tashqari, global ta'lim tizimlari boshqa ta'lim tizimlaridan nimalardan farq qiladi? Bu savollarga javoblar shakllantiriladi.

Kalit so'zlar: Jahon ta'lim tizimi, Global ta'lim rivojlanishi, Ta'limda yangiliklar, Milliy ta'lim tizimi, Moliyaviy modellashtirish

АБСТРАКТНЫЙ:

Показаны глобальные тенденции, наблюдаемые в мировой системе образования XX века и ведущие к высокой эффективности современного образования. История и развитие мировой системы образования освещены в предисловии диссертации. Кроме того, чем глобальные системы образования отличаются от других систем образования? Сформулированы ответы на эти вопросы.

Ключевые слова: Мировая система образования, Глобальное развитие образования, Новости в образовании, Национальная система образования, Финансовое моделирование

ABSTRACT:

Global trends observed in the world education system of the 20th century and their leading to high efficiency of modern education are shown. The history and development of the global education system is highlighted in the preface of the thesis. Also, how do global education systems differ from other education systems? Answers to these questions are formulated.

Key words: World Education System, Global Education Development, News in Education, National Education System, Financial Modeling

Kirish

Jahon ta'lim tizimi global yondashuvlarda avvaldan o'rtacha qalamga olib kelgan. Bu avvalgi zamonlarda avtandil hamda o'qlar ilk ma'naviy tadqiqotchilar va ilm-fanlar bo'lya badal qilish yuzasidan orqaga qoladi. Lekin XX asrda hodisalar hodisalari, globalizatsiya davrida ta'lim tizimlarida moddalar taraqqiyotining chap nishoni ko'rinib turibdi. Bugungi kunda, global ta'lim tizimi yangiliklari, milliy ta'lim tizimlaridan xilof farq qiladigan modellashtirishlar va boshqa narsalar yuzaga kelib chiqib, shu bilan birga, har bir davlat o'z tizimida ta'limni rivojlantirish uchun yuqori samaradorlikka nisbatan tashvishlanmoqda.

Global Ta'lim Tizimlari va Ular O'rtasidagi Farqlar

Global ta'lim tizimida, birinchi navbatda, shaxslar uchun eng muvofiq va sifatli ta'lim tizimini yaratish, davlatlararo va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, o'z mamlakatlarida ta'limni mustaqil tashkil qilish yoki ta'lim programmalari va tizimlarini yagona vaqtda birlashtirish kabi asosiy maqsadlar ko'rsatiladi. Shu bilan birga, global ta'lim tizimlari moliyaviy modellashtirish va shaxsiy yuksaltirishni kuchaytirish, xalqaro munosabatlar va chegara, milliy hududdalararo ko'rsatkichlarni pasaytirish, huquqiy madaniyatlar va demokratik qo'llanmalar yaratish kabi muhim vazifalar ham uchraydi.

XX asr jahon ta'lim tizimidagi global tendentsiyalar

Qiyosiy pedagogikaning asosiy tarkibiy qismlari zamon va makon omillaridir. Zamon omili bir xil pedagogik tizimni turli tarixiy davrlar, asrlar, yillarda taqqoslashni nazarda tutadi. Bunda turli tarixiy davrlarda yuzaga kelgan pedagogik nazariyalar o'rganiladi.

Makon omili esa turli hududlarda joylashgan davlatlarning pedagogik tizimlarini taqqoslashni nazarda tutadi. Quyida makon omiliga ko'ra turli davlatlar ta'lim modelini taqqoslab ko'ramiz. Masalan:

Amerika modeli: kichik o'rta maktab → o'rta maktab → katta o'rta maktab → 2 yillik kollej → universitet tizimidagi 4 yillik kollej → magistratura → doktorantura.

Fransiya modeli: onalar maktabi → o'rta maktab → kollej → texnologik, kasbiy va umumta'lim litseyi → universitet → magistratura → doktorantura.

Germaniya modeli: umumiy maktab → real bilim yurti, gimnaziya va asosiy maktab → oliy o'quv yurti → magistratura → doktorantura.

Angliya modeli: birlashgan maktab → grammatik va zamonaviy maktab → kollej → universitet, magistratura, doktorantura.

Rossiya modeli: umumta'lim maktabi → to'liq o'rta maktab, gimnaziya va litsey-kollej → institut, universitet, akademiya → magistratura → doktorantura.

Qozog'iston modeli: to'liq umumta'lim o'rta maktab → kollej → universitet, akademiya (bakalavriat) → magistratura → doktorantura.

Demak, zamon va makon omillariga ko'ra pedagogik tizimlar modelini taqqoslashda yangi pedagogik bilimlar yuzaga keladi. Uning mazmunida quyidagilar aks etadi:

- ta'limning zamonaviy holatini qayd etish;
- ta'lim siyosatini takomillashtirish, muqobil ta'lim siyosatini taklif qilish;
- ta'lim jarayonlarida kutilayotgan holatlarni bashorat qilish;
- qiyosiy pedagogikaning nazariyasi va metodologiyasini boyitish.

XX asr oxirida jahon ta'lim tizimida quyidagi global tendentsiyalar ajratib ko'rsatildi:

- 1) ta'lim tizimini demokratlashtirishga intilish, ya'ni ta'limning hamma uchun ochiqligi, ta'lim tizimining uzluksizligi, ta'lim muassasalariga mustaqillikning taqdim etilishi;
- 2) shaxsga ta'lim olish huquqining to'liq ta'minlanishi (har bir insonga millati, irqi, kelib chiqishidan qat'iy nazar istalgan turdagi ta'lim muassasasida ta'lim olishi);
- 3) ma'lumot olishga ijtimoiy-iqtisodiy omillarning sezilarli ta'siri (pullishartnoma asosida tahcil olish);
- 4) xilma-xil qiziqish va o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan o'quv-tashkiliy tadbirlar ko'lamining ortib borishi;
- 5) ta'lim xizmatlari bozorining o'sishi;
- 6) oliy ta'lim tarmoqlarining kengayishi va talabalarning ijtimoiy tarkibining o'zgarishi;

7) ta'limni boshqarish sohasida o'ta markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan boshqaruv uyg'unligini ta'minlash;
8) rivojlangan davlatlar tomonidan ta'lim moliyalashtiriladigan asosiy ob'ektga

aylanishi;

9) ta'lim dasturlarini doimiy yangilash va modernizatsiyalash;

10) "o'rtacha o'zlashtirish"ga yo'nalganlikdan, har bir o'quvchining o'ziga xosliklarini ochish hamda ularning qiziqishi va qobiliyatlarini rivojlantirishga etibor qaratilishi;

11) rivojlanishida nuqsoni bor bo'lgan bolalar ta'limi uchun qo'shimcha resurslarni izlab topish.

Jahon ta'limi muammolarini hal etishda turli ta'lim tizimlari ishtiroki zaruriyatini talab etadigan yirik xalqaro dastur va loyihalash muhim ahamiyat kasb etadi. Yirik xalqaro loyihalarga quyidagilar kiradi:

- ERAZMUS – maqsad Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlar talabalarinin mobilligini taminlash (masalan, dastur doirasida 10% talabalar Yevropa mamlakatlaridagi boshqa oliy ta'lim muasssalarda o'qishga borishlari kerak).
- LINGVA — bu dastur kichik sinflardan boshlab chet tillarni o'rganish samaradorligini oshirishga mo'ljallangan.
- EVRIKA – ushbu loyihaning maqsadi SHarqiy Yevropa davlatlari bilan amalga ooshirilayotgan tadqiqotlarni uyg'g'unlashtirish.
- ESPRIT — yangi axborot texnologiyalarini yaratish sohasida Yevropa universitetlalariri, kompyuter firm kuch va imkoniyatlarini birlashtirishni talab etuvchi loyiha.
- EIPDAS — arab davlatlarida ta'limni rejalashtirish va boshqarishni takomillashtirish sohasiga doir dastur.
- TEMPUS – Yevropa Ittifoqining hamkordavlatlarda oliy ta'limni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturi.
- IRIS — xotin-qizlarning kasbiy ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishgga yo'naltirilgan loyihalar tizimi.

1-TOPSHIRIQ. JAHONNING RIVOJLANGAN DAVLATLARI TALIM TIZIMI MAVZUSIGA DOIR BLITS-SOROV SAVOLLARI
1.TALIM TIZIMI DEGANDA NIMANI TUSHUNASIZ?
2.XALQARO TALIM STANDART KLASSIFIKATSIYASI QACHON YANGILANDI?
3.XALQARO TALIM STANDART KLASSIFIKATSIYASIDA TALIMNING NECHTA BOSQICHI KORSATILGAN?
4.QIYOSIY PEDAGOGIK TIZIM BU...?
5.JAHONNING

IQTISODIY RIVOJLANGAN DAVLATLARI TALIM TIZIMINING QAYSI DAVLATIDA BOSHLANGICH TALIMDA DARSGA KELMAGAN FARZANDI ORNIGA OTA-ONASI YOKI ISHONCHLI VAKIL QATNASHISHI SHART?
6.QAYSI DAVLATDA OLIY TALIMGA CHET EL FUQAROLARIGA DAVLAT GRANTLARI BOSHQA DAVLATLARGA NISBATAN KOPROQ AJRATILADI?
7.XALQARO BAHOLASH DASTURLARIGA NIMALAR KIRADI?

Buyuk Britaniya davlat ta`lim tizimi

Buyuk Britaniya ta`lim tizimi maktabgacha ta`lim boshlang`ich ta`lim umumiy o`rta ta`lim keyingi ta`lim oliy ta`lim

O`quvchilar 11 sinfni tamomlaganidan so`ng majburiy ta`lim tugaganligi haqida sertifikat olish uchun imtihonlar topshiradilar. Bu imtihonlarga britaniyaliklar 2 yil davomida maxsus GCSE(General Certificate of Secondary Education) dasturi bo`yicha tayyorlanadi.

Buyuk Britaniyada magistratura faqat 1 yil davom etadi. Britaniya universitetlarida magistrlik dasturlari ikki toifaga bo`linadi: Research programmes va Taught programmes

TAILAND TALIM TIZIMI BAJARDI: ZAYIRKULOVA NOZIMA ZOHIDOVA ZIYODA Za

TAILAND DAVLATI YILDA TASHKIL TOPGAN TAILAND QIROLLIK-MONARXIYA HISOBLANADI. POYTAXTI- BANGKOK. QIROLI- PUMIPON ADULYADET BOSH VAZIRI- SONCHAT VONGSAVAT YER MAYDONI KM AXOLISI-68 MLN PUL BIRLIGI- BAT

TAILANDDA TALIM HUKUMAT TOMONIDAN BERILADI(BU ISHNI TAILAND HUKUMATI VAZIRLIGI ORQALI AMALGA OSHIRADI) VA BU JARAYON MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASLARIDA BOSHLANIB, ORTA MAKTABNING YUQORI SINFLARIGACHA DAVOM ETADI. MAMLAKAT KONSITITUTSIYASI 12 YILLIK BEPUL TALIMNI KAFOLATLAYDI VA BU MAMLAKATDA MAJBURIY MAKTAB TALIMI KAMIDA 9 YIL DAVOM ETISHI SHART. RASMIY TALIM ON IKKI YILLIK ASOSIY TALIM VA OLIY TALIMDAN IBORAT. ASOSIY TALIM OLTI YIL BOSHLANGICH VA OLTI YIL ORTA TALIMGA BOLINADI, OZ NAVBATIDA ORTA TALIM 2 DARAJAGA AJRATILADI: 3YILLIK BIRINCHI DARAJA VA UCH YILLIK IKKINCHI DARAJA. MAKTAB OQUVCHILARI YOSHI VA SINFLARINING

OZARO NISBATI: TURFA XIL QOSHMCHA DASTURLAR – 6 YOSHGACHA YASLI- 3-4 YOSH; BOLALAR BOGCHASI- 4-5 YOSH; TAYYORLOV GURUHLARI – 5-6 YOSH; PRATHOME SINFLAR(1-6) YOSH; MATTHAYOM SINFLAR(1-6) – YOSH; PROFESIONAL –TEXNIK TALIM- TURLI XIL YOSH; OLIY TALIM- GTURLI XIL YOSH; KATTALAR UCHUN TALIM- TURLI XIL YOSH

Zamonaviy Tailandda davlat talim tizimi 4 bosqichdan iborat: Maktabgacha talim-1-2 yil Boshlangich talim- 6 yil Orta talim - 6yil (ikki bosqichdan iborat).

Boshlangich talim amaliy jihatdan barcha uchun moljallangan. Boshlangich talim majburiy va bepul bolsa-da, bir qancha xarajatlarga ega. Bazida ota- onalarning forma, oquv darsliklari va transport tolovlarni tolashga qurbi yetmasligi bir qancha bolalarni maktabni tashlashga majbur qiladi

ORTA TALIM HAM DAVLAT TOMONIDA QOLLAB –QUVVATLANAI, AMMO TALIMNING BU BOSQICHI MAJBURIY EMAS VA OTA- ONALARGA QIMMATGA TUSHADI, SHU SABABLI BU YERDA OQUVCHILAR SONI BOSHLANGICH MAKTABGA QARAGANDA ANCHAGINA KAM

Tailandda orta maktabda tahsil oluvchi oquvchilar soni yildan –yilga kopayib bormoqda. Xuddi shuningdek, ora talim muassasalari miqdori ham osib bormoqda. Ammo, hatto yilda ham 35% yoshdagi bolalar orta talim tizimiga qamrab olinmagan edi. Eng avvalo, bu holatning sababi sifatida koplav oquvchilarning orta talim muassasalaridan haydalishi, shu bilan birga sinfdan sinfga qoldirilgan oquvchilar miqdorining koplugini korsatishimiz mumkin.

Tailandning eng yaxshi maktablari Mahidol Wittayanusorn School; Nakhon Pathom Triam Udam Suksa School; Bangkok Suankularb Wittayalai School; Bangkok Haytaiwittayalai school; Sonngkla Samsen Wittayalai School; Bangkok Bunyawat Wittayalai School; Lampang Bodindecha School; Bangkok Patumwan demonstartions School; Bangkok Debsiri school: Bangkok Kanaratbunrung Yala; Yala St. Gabriels College; Bangkok Benjamarachutit School; Ubol Ratchatani

Shuningdek, mamlakatda har ikki; akademik va professional yonalishlarni taklif etuvchi akademik gimnaziyalar va umumtalim maktablari ham mavjud. Akademik guruhlarini tanlaydigan talabalar odatda universitetga kirishga harakat qilishadi. Professional-texnik oquv yurtlarini talabalari keyingi mehnat faoliyatiga yoki talimga

tayyorlaydigan dasturlarni taklif etadi. Gimnaziyalarga qabul kirish imtihonlari orqali amalga oshiriladi.

Tailand universitetlarida talim ikki tilda olib boriladi. Talabalar oqishga qabul qilinishlaridanoldin talim tilini tanlaydilar. Talim jarayonida esa ularga ingliz tilini tez va oson orgatuvchi koplav dasturlar taklif etiladi. Tailandda oliy talim olish AQSH va Yevropaning bazi davlatlariga nisbatan arzonroq. Tolov (kontrakt) miqdori- 1yilga 4-6 ming dollar. Tailandda yashash harajatlari esa bir yilga 600 dollar.

Oliy oquv yurtlariga bitiruvchilarning 14%(boshqa mamlakatlarga qaraganda nchangina koproq) bitiruvchilar kiradi. Ammo oliy oquv yurtlarining katta qismi uiversitet emas, balki professional maktabdir. Oliy oquv yurtlari bitruvchilarining 20% dan kamrogI fan va texnikaga ixtisoslashadi.(Singapurda esa - 50%dan ortigI).

Tailand hukumati oldidagi talim sohasiga oid asisy muammolardan biri sifatida professional – texnik oquv muassasalari tizimini kengaytirish va ularning bitiruvchi tayyorlash sifatini oshirish masalasi turibdi.

Osiyo mamlakatlarida talim tizimi (Janubiy Koreya)

Hududiy joylashuvi:

KOREYA XALQ DEMOKRATIK RESPUBLIKASI HAQIDA QISQACHA MALUMOT: Shiori Insoniyatga foyda keltirish Shiori Insoniyatga foyda keltirish Milliy tili –Koreys tili Milliy tili –Koreys tili Poytaxti – Seul shaxri Poytaxti – Seul shaxri Hukumat shakli: Prezidentar Respublika Hukumat shakli: Prezidentar Respublika Prezidenti :Li Myon Bak Prezidenti :Li Myon Bak Hududi: km², dunyo boyicha 107- orinda turadi Hududi: km², dunyo boyicha 107- orinda turadi Aholisi 50mln. (dunyo boyicha 25-orinda) Aholisi 50mln. (dunyo boyicha 25-orinda) Pul birligi - Von Pul birligi - Von

TALIM TIZIMI TARIXI: MALUMKI KOREYA 1910 YILDAN TO YILGACHA YAPON MUSTAMLAKASI HISOBLANGAN. KOREYANI YOPPASIGA SAVODSIZGA AYLANTIRISH SIYOSATI NATIJASI O'LAROQ, 1944 YILGI KOREYA UMUMIY ARXIV QO'MITASI MA'LUMOTLARIGA QARAGANDA O'SHA PAYTDA KOREYANING SAVODXONLIK DARAJASI BOR-YO'G'I 13,8%NI TASHKIL ETGAN YILI IKKINCHI JAHON URUSHI BILAN BIRGA KOREYADGI YAPONIYA MUSTAMLAKACHILIGI HAM TUGADI. ENDILIKDA KOREADA TABIIYKI BOSHQA SOXALAR QATORI TA'LIM TIZIMINI O'ZGARTIRISH VAZIFASI TURARDI. ENG AVVALO "TA'LIMNI

RIVOJLANTIRISH QO'MITASI" TASHKIL ETILDI VA QO'MITA OLDIGA DARSLIKLAR YARATISH MAJBURIYATI QO'YILDI. TA'LIM TIZIMI TADQIQ ETILISHI DAVOM ETTIRILIB, AXLOQ, ETIKA, TEXNIKAGA OID FANLAR KIRITILDI YILLARDAN BOSHLAB ESA TA'LIM TIZIMIDA TABIIY VA IJTIMOIIY FANLARGA E'TIBOR KUCHAYDI YILI PREZIDENT CHON DU XVAN MAMLAKATDA SHAXSIY TA'LIM BERISH VA XUSUSIY TA'LIM MASKANLARI FAOLIYATINI QONUNAN TA'QIQLAB QO'YDI. LEKIN MAKTABDA MUSTAQIL SHUG'ULLANISH UCHUN IMKONIYATLAR YARATIB BERDI YILGA KELIB ESA BOSHLANG'ICH MAKTABLAR FAOLIYATI YANADA RIVOJLANISHI UCHUN XUKUMAT TOMONIDAN BIR QANCHA IMTIYOZLAR BERILGAN.

Koreya talim tizimining umumiy sxemasi: BosqichlarTalimning davomiyligi
Majburiyligi Boshlangich maktab 6 yilHa Orta maktab3 yilHa Yuqori maktab3 yilYoq
(Kasbiy talim) Kollej 2 yilYoq (Oliy talim)tUniversitet 4 yilYoq

Maktabgacha talim muassasasi. Koreys bogchalari talim tizimining bir qismi hisoblanmaydi. Bolalar xususi muassasalarda qabul qilinadi. Ular asosan koreys tilida, biroq ingliz tilida faoliyat yuritadigan bogchalar ham anchagina. Bogchalarga bolalar 3 yoshdan 5 yoshgacha qabul qilinadi. Kopchilik bolalar maktabga tayyorgarlik korishmaydi va shunchaki oz tengqurlari bilan bogchalarga qatnab yuraverishadi. Bogchaning asosiy vazifasi bolalarni har tomonlama rivojlanishi uchun sharoit yaratish. Bogchalarda asosan musiqa, rasm, hisoblash darslari otiladi. Koreys bogchalari bolalarda mustaqillikni shakllantirishga katta etibor beriladi. Bolalar yoshi orasidagi farq 3 yoshgacha bolishi mumkin.

Boshlang'ich maktab Koreyada boshlang'ich ta'lim uchun o'quv yilida 1 martga qadar 6 yoshdan yuqori bo'lgan bolalar qabul qilinadi. Lekin 5 yoshli bolalar ham o'qishga kirishga xuquqli bo'lib, buning uchun maktab mas'ul shaxsining ruxsatnomasini olishi lozim bo'ladi. Ular 13 (12) yoshgacha boshlangich maktablarda talim oladilar. O'quv yili esa 1 mart Koreya respublikasida davlat bayrami munosabati bilan 2 martdan boshlanadi. 6 yil davom etadigan boshlang'ich ta'lim majburiy etib belgilangan. Boshlang'ich ta'limda 1 yil ikki semestr ga bo'lingan holda olib boriladi. Boshlangich talimda oqitiladigan fanlar qatoriga: Koreys tili Matematika Aniq fanlar Jamiyat haqidagi fanlar Chet tili Tasviriy sanat Musiqa kiradi.

O'rta ta'lim O'rta ta'lim Koreya respublikasida 3 yil davom etadi. Kopchilik oquvchilar orta maktabga 12 yoshda kelishadi va 15 yoshgacha shu yerda talim olishadi. O'rta

ta'lim ham majburiy bo'lib, bir o'quv yili 1 martdan keyingi yil mart oyiga qadar davom etadi. Darslar 45 daqiqadan etib belgilangan bo'lib, bir yilda 1222 soatni tashkil etadi. O'rta ta'lim maktablarida davlat tili, axloq, ijtimoiy fan, matematika, jismoniy tarbiya, musiqa, san'at, chet tili kabi 10 ga yaqin fanlar o'qitiladi. Shuningdek, o'rta maktabda o'quvchi uchun tanlov fanlar mavjud. Bular qatoriga axborot, chet tili (ko'pincha nemis, fransuz, ispan, xitoy, yapon, rus, arab tillari) kabilarni kiritish mumkin. Orta maktabda oquvchilar qattiq nazorat qilinadi oquvchilarning formasi, soch turmagi va maktabdan tashqari faoliyatlari ham nazorat qilinadi. Boshlangich maktabdagi kabi orta maktabda ham oquvchilar asosan bir sinfda otirishadi, ammo fanlar turli oqituvchilar tomonidan olib boriladi. Oquvchilar har kuni 6 ta oquv predmeti boyicha dars otishadi.

Yuqori maktab Yuqori maktabning 1- kursiga oquvchilar 17 yoshdan qabul qilinib 19 yoshgacha tahsil oladilar. Yuqori maktablar bir necha turlarga bo'linadi: davlat yuqori maktablari (Koreya Ta'lim va Texnika fanlari vazirligi, Madaniyat, Jismoniy tarbiya va sayyohlik vazirligi boshqaradi), Umumiy yuqori maktablar (Har bir viloyatdagi yuqori tashkilotlar tomonidan boshqariladi), xususiy yuqori maktablar. Shuningdek, yuqori maktablar o'qitish fanlariga ko'ra ham bir qancha turlarga bo'linadi: umumiy maktablar, ixtisoslashtirilgan maktablar (qishloq xo'jaligi, sanoat, dengiz xo'jaligi, axborot), maxsus maktablar (litsey shaklidagi maktab), texnika maktablari, chet tili maktabi, jismoniy tarbiya maktabi, san'at maktablari. Koreya Respublikasida Ta'lim vazirligi maxsus tashkil etgan yuqori maktablar ham bor. Bular asosan qishloq xo'jaligi, baliqchilik, sanoat, xalqaro tillarga ixtisoslashgan bo'ladi. Yuqori maktab orta maktab kabi majburiy emas biroq 2005 yilgi malumotlarga qaraganda 97% koreys yoshlari yuqori maktabni tamomlaganlar. Bu juda yuqori korsatkichdir.

Oliy talim Muassasa Beriladigan malumot Kollej Kasbiy malumot Universitet Oliy malumot Magistratura Magistr (2 yil)

Koreyaning eng mashxur Universitetlari: Seul Milliy Universiteti, Korea Advanced Institute of Science and Technology, Pusan milliy Universiteti. Shuningdek, xususiy universitetlardan: Koreys Universiteti, Pohang Universiteti, Yonsei Universiteti, Sogang Universiteti, Hanyang Universiteti, Sungkyunkwan Universiteti va Ewha Womans Universiteti.

Seul Milliy Universiteti

Janubiy Koreya haqida qiziqarli faktlar Osiyoda meditsina jihatidan eng rivojlangan mamlakat hisoblanadi. Forbes jurnalining malumotlariga kora dunodagi eng mehnatkash xalq bu –koreyslar hisoblanadi.

Janubiy Koreya internet foydalanuvchilari eng kop bolgan dunyoning kuchli 10 taligiga kiradi. Koreya dunyodagi eng havfsiz!!! mamlakat. Koreyada jinoiy ishlar Germaniyaga qaraganda 8 marta kam, odam oldirish Rossiyaga qaraganda 15 marta, ogirlik AQShga qaraganda 20marta kamdir. Bu yerda narkomaniya deyarli yoq. Koreyadagi baland qavatli uylar liftida 4raqami yoq. Chunki 4 – CA va olim-ca bir hil yoziladi. Shuning uchun 4 soni orniga F belgisi yoziladi.

Koreys odatlariga kora chap tomon hosiyatli sanaladi. 90% koreyslar kozoynak va kontakt linzalardan foydalanishadi. Koreyada bepul ishlaydigan internetni istalgan binodan, xatto avtobuslardan ham olish mumkin.

C UMUMIY PEDAGOGIKA VA PEDAGOGIKA TARIXI

Amerika Qoshma Shtatlari

14-17 yoshgacha 6-13 yoshgacha 3-5 yoshgacha maktabgacha tarbiya muassasalari
Bolalar 3 yoshdan 5 yoshgacha tarbiyalanadigan maktabgacha tarbiya muassasalari
boshlangich maktab 1-8-sinfgacha bolgan boshlangich maktablar orta maktab 9-12-
sinflardan iborat orta maktablar. Oliy talim 2-4 yillik kollejlari Aspirantura
Doktorantura

BOSHLANGICH TALIM XX asrning boshlarida paydo bolgan progressiv talim kursidan kelib chiqqan Ijtimoiy va tabiiy fanlar kam otiladi va kopincha olkashunoslik shaklidagi fanlar orgatiladi Darslar asosan trening, ekskursiyalar, badiiy loyihalar va kongilochar tadbirlardan iborat 5 yoshdan yoshgacha Jismoniy tarbiya fanidan tashqari barcha fanlarni bitta oqituvchi oqitadi Talimning ushbu shakli bolalarga odatiy harakatlar va ularning oqibatlarini tahlil qilish orqali bilim olish kerak ekanligini orgatadi

Shuningdek, bolalar mustaqil ravishda ozlari uchun bitta yoki ikkita talim fanini tanlashi mumkin: qoida tariqasida, bular sanat, chet tillari va texnologiyalar sohasidagi fanlardir. Kopgina orta maktablarda oquvchilar matematika (2 yil), ingliz tili (4 yil), tabiiy (2 yil) va ijtimoiy fanlarni (3 yil) organadilar. Boshlangich Shahar Texnik Mahalliy KOLLEJAR yoshdan 14 yoshgacha bolgan oquvchilar oqishadi. Har bir oqituvchi oz fanini orgatadi. Oquv dasturiga ingliz tili, matematika, ijtimoiy va tabiiy fanlar hamda jismoniy tarbiya kiradi.

OLIY TALIM TIZIMI Oliy oquv yurtlari tadqiqot yoki aspirantura dasturlari mavjudligiga qarab kollej va unversitetlarga bolinadi Bakalavriat uchun oqish muddati 4 yil. Magistr darajasiga ega bolish uchun oqish 6 yilgacha oshiriladi. Magistrlik

darajasini olish uchun talaba ozi tanlagan mavzu bo'yicha ilmiy ish yozishi va universitetda oqigandan keyin 2 yil davomida himoya qilishi shart. Eng yuqori daraja – falsafa doktori ilmiy tadqiqot olib borgan va 3 yil ichida dissertatsiyasi himoya qilingandan keyin beriladi AQShda 4,5 mingga yaqin oliy oquv yurtlari mavjud. Mamlakatdagi barcha universitetlar davlat tomonidan moliyalashtirilgan davlat universitetlariga va xususiy oquv muassasalariga bolingan.

Reyting bo'yicha 4-orinda MASSACHUSETTS TEXNOLOGIYA universiteti DUNYO BOYICHA KUCHLI ONTALIKDA YETAKCHI ORINLARNI EGALLAB KELAYOTGAN AQSHDAGI UNVERSITETLAR: Reyting bo'yicha 3-orinda STENFORD universiteti Reyting bo'yicha 5-orinda KALIFORNIYA TEXNOLOGIYA universiteti 6-orinda Reyting bo'yicha 6-orinda GARVARD universiteti 7-orinda Reyting bo'yicha 7-orinda PRINSTON universiteti Reyting bo'yicha 10-orinda CHIKAGO universiteti

AQShdagi bepul talim imkoniyatlari Fulbrayt dasturi, E.Maski stipendiyasi dasturi va AAUW Talim Jamgarmasi kabi grant dasturlari juda mashxur STIPENDIY ALAR GRANTLAR MOLIYAVIY YORDAM

\$699 Yozgi oromgoh Til darslari Orta malumot Unversitetga tayyorgarlik Magistratura \$350 \$13,000 \$16,000 \$15,000 \$999 \$650 \$30,000 \$25,000 \$25-35,000 Trening turi va xarajatlar Magistratura Yozgi oromgoh Til darslari Orta malumot Unversitetga tayyorgarlik 1-10 hafta 1-16hafta 1-6 yil 1 yil 4 yil Trening turi va davomiyligi Amerikada oqish qanchalik qimmat ekanligi togrisida yaxshi malumotga ega bolish uchun quyida jadval keltirilgan. Trening turi Minimal hafta/ yillik Ortacha Ustoz 2 yil Doktorantura 3-5 yil Ustoz \$15,000\$25,000 Doktorantura \$15,000\$25,000

A c F D B Yaxshi Yomon Alo Qoniqarli Qoniqarsiz Sinf nazorati va maktab ichidagi nazoratlar mavjud bolib, asosan test va yozma ishlar shaklida otkaziladi um pedagog

Yaponiya talim tizimi

Yaponiya Sharqiy Osiyoda, Tinch okeandagi orollarda joylashgan davlat. Yaponiya hududida 6,8 mingga yaqin orol bo'lib, shimolisharqdan janubig'arabga qariyb 9.13ming km ga chozilgan; eng yirik orollari: Hokkaydo, Honshu, Sekoku va Kyushu. Shimolidan Oxota dengizi, sharq va janubi-sharqdan Tinch okean, g'arbdan Yapon va Sharqiy Xitoy dengizlari bilan o'ralgan. Maydon 377,8 ming km². Aholisi 127,8 mln. kishi (2004). Poytaxti Tokio shahri Yaponiya talim tizimi Oquv yilining boshlanishi 1-aprelga togr keladi Yaponiyada yil boshi eng gozal tabiat hodisalaridan

biri sakuraning gullashiga togri keladi. Akademik yil uch trimestrga bolinadi: 1-apreldan 20-iyulgacha, 1-sentabrdan 26-dekabrgacha, 7-yanvardan 25-martgacha. Shu tariqa, yapon oquvchilari yozgi tatilda olti hafta, qishda va yozda ikki haftadan dam oladi.

Yaponiya ta'lim tizimida maktab yillari ni tashkil etadi: 6 yillik boshlangich maktab bo'yicha segmentlanadi; 3 yosh orta maktab; 3 yillik orta maxsus maktab; va 4 yil universitet. Biroq, hukumat, (2005 yil, oktyabr, kundalik Yomiuri), maktablar boshlangich va orta maktablar ortasida 6-3 bolinishni birlashtirishga va integratsiyalashgan oquv dasturini yaratishga ruxsat berish uchun Talim Qonuniga ozgartirish kiritishni maqsad qilganini elon qildi. Ushbu ozgarishning asosiy maqsadi – boshlangich va orta maktablarga ozlarining resurslarini toplash yoki almashish imkonini berish, ayniqsa, orta maktablarning mutaxassis oqituvchilarini boshlangich maktablarga tayyorlashda iborat.

Yapon maktabida bolalar aynan nimani o'rganadi? Yapon maktabida bolalar aynan nimani o'rganadi? Ular o'qitadigan fanlar orasida yapon tili, matematika, ijtimoiy tadqiqotlar, musiqa, qo'l mehnati sanatlari, jismoniy tarbiya va uy iqtisodiyoti (oddiy pazandalik va tikuvchilik ko'nikmalarini o'rganish) kiradi. Boshlang'ich maktablarning soni ko'payib, ingliz tilini o'qitish boshlandi. Axborot texnologiyalari ta'limni yanada takomillashtirish uchun ishlatilgan va ko'pgina maktablar internetga kirish imkoniga ega. talim tizimi

Finlandiya. Finlandiya Respublikasi Shimoliy Yevropada joylashgan davlat. Maydoni 337 ming km². Aholisi 5,414 mln. kishi (2012). Poytaxti Helsinki shahri. Ma'muriy jihatdan 5 guberniyaga bo'linadi yildan o'tirib boshqarish maqomini olgan. Aland orollari bu hisobga kirmaydi. BMT a'zosi. Helsinki BMT Finlandiya suveren respublika. Amaldagi konstitutsiyasi 2000 yil 1 martda kuchga kirgan. Davlat boshlig'i prezident, u to'g'ri va yashirin ovoz berish yo'li bilan mamlakat fuqarolari tomonidan 6 yil muddatga saylanadi. Qonun chiqaruvchi hokimiyatni 1 palatali parlament, ijrochi hokimiyatni prezident bilan hukumat birgalikda amalga oshiradi.

Kichik sinflarda bolalarga uy vazifasi berilmaydi, imtihon topshirmaydi va ularga baho qoyilmaydi; Fin maktablarida bolalar juda kop insho yozadi: mustaqil ishlash bolaga har bir masala haqida oz fikriga ega bolishni va fikrini badiiy tilda izohlashni orgatadi; Bir fanni boshqa fanlar ornida chuqurroq organish maqullanmaydi. Masalan finlar matematikani sanattan kora chuqurroq organish kerak deb hisoblamaydi. Mutaxassislar fikriga kora, dunyoning eng yaxshi talim tizimi Finlandiyada ekan. Finlandiya Yevropaning rivojlangan mamlakatlaridan biri hisoblanadi. Xosh, dunyoda

eng yaxshi hisoblanadigan Finlandiya talim tizimi, boshqalardan nimasi bilan ajralib turadi? Finlandiyada nufuzli yoki oddiy maktab tushunchasi yoq. Hamma maktab davlatga tegishli bolib, ular bir xil moliyalanadi va bir xil asbob-uskuna va imkoniyatlarga ega;

Fin hukumati Fin maktablari harakatda dasturini qabul qilib, davlat miqyosida tajriba otkazdi. Uning maqsadi bolalarga oquv kuni davomida faol hayot tarzini olib borishga yordam berishdan iborat. Masalan: dars davomida harakatlanishning tabiiy usullarini oylab topish – matndan parcha olib, shu boyicha rol ijro etish yoki tegishli mavzuga oid munozaralar olib borish; mashqlar bajarish – 20 soniya turgan joyida yugurish yoki yigirma marta sakrash; dars paytida erkin harakatlanish – partalar atrofida yurish yoki tik turib oqish. Bu dasturning ahamiyatliligi, birinchi navbatda, aynan bolalar uchun mutlaqo zararli hisoblangan harakatsizlikning oldini olishga qaratilganligida edi. Bir oquvchini boshqa oquvchibilan qiyoslash taqiqlangan. Nogiron va qobiliyatlari bolalar bir sinfda oqishadi; Fin maktablari shiori shunday: Biz bolani yo hayotga tayyorlaymiz, yo – imtihonga. Biz birinchisini tanladik. Shuning uchun ham fin maktablarida faqat bir marta – oquvchi 16 yoshga tolqanda imtihon topshiriladi; Fin maktablarida eng asosiysi oquvchini mustaqil hayotga tayyorlashi, deb hisoblanadi. Shuning uchun ham ularga mustaqil bilim olishni orgatishadi. Bolalar yodlab olingan formulalar orniga, spravochnik, kalkulyator va internetdan foydalanishni organadi; Oqituvchilar bir kunda sinf xonasida 4 soat dars beradi va haftaga 2 soat oqituvchi malaka oshirishiga sarflanadi; Finlandiyada "oqituvchi kasbi – obroli kasb hisoblanadi. Oliy talim maskanlarida oqituvchi bolish ishlashga juda katta konkurs mavjud; Finlandiyada umumiy orta talim – bepul. Buning ichiga bepul tushlik, ekskursiya, maktab avtobuslari va kitoblar kiradi. Ota-onalardan pul yig`ish taqiqlangan;

Fin maktablari haqli ravishda dunyodagi eng yaxshisi deb topilgan: 15 daqiqalik tanaffuslar, har qanday ob-havoda tabiat qoynidagi darslar va minimal uy vazifalariga havasingiz keladi. Bundan tashqari, talim tizimi nafaqat eski ananalardan xoli, balki dunyodagi eng yaxshilaridan biri bolib kelyapti. Fin oqituvchilari darslarni kopincha maktabdan tashqarida otkazishadi. Finlandiyaliklar shu tariqa zamonaviy bolalar va real hayot ortasida virtual olam tufayli vujudga kelgan ulkan jarlikka qarshi kurashmoqdalar. Maktabdan tashqarida olingan taassurotlar geografik, badiiy va adabiy, ilmiy va tarixiy jihatlariga ega. Barcha izlanishlar yerdan boshlanadi, chunki hayot unda mujassam

Fin oquvchilari har 45 daqiqalik mashgulotdan song, 15 daqiqaga tanaffusga chiqishadi, bu vaqtni odatda sinfdoshlari bilan kochada otkazishadi. Bunday nafas

rostdab olish oquvchilarga diqqatni jamlash va bilimlarni yaxshiroq ozlashtirishga, ayni paytda oqituvchilarning dam olishi va stressga tushmasligiga yordam beradi. Finlar buni ancha oldin tushunib yetishgan va 60-yillardayoq maktablarda tez-tez majburiy tanaffuslar bolishini joriy qilishgan.

Otgan asrning 80-yillarida Finlyandiyada oliy talim sohasida keng kolamli islohotlar otkazildi. Oshandan beri har bir bolajak oqituvchi – ilmiy izlanish olib borgan magistr darajasiga ega mutaxassisdir. On yil otgach, oqituvchilardan oquv dasturlari va oqitish usullarini tuzish talab qilindi. Kopincha mudiralar va direktorlarning ozlari oqituvchilik qiladi va oz maktabida dars beradi. Fin maktablarida aniq belgilangan iyerarxiya yoq: aksariyat direktorlar ham dars berishadi, ham boshqarishadi. Bu bilan talim sohasidagi yetakchilar sinfda dars berish orqali bevosita tajribaga ega boladilar. Oqituvchilarga ozlari singari muammolarga duch keladigan hamkasblari rahbarlik qilsa, tanqidni yaxshiroq qabul qilishadi va muammolarni bemalol muhokama qila olishadi.

3-topshiriq. KONSEPTUAL JADVAL Konseptual jadval organilayotgan hodisa, tushuncha, fikrlarni ikki va undan ortiq jihatlarini boyicha taqqoslashni taminlaydi. Tizimli fikrlash, malumotlarni tuzilmaga keltirish, tizimlashtirish konikmalarini rivojlantiradi. Talabalar: 1. Konseptual jadvalni tuzish qoidasi bilan tanishadilar. Taqqoslanadiganlarni aniqlaydilar, olib boriladigan taqqoslanishlar boyicha xususiyatlarni ajratadilar 2. Alohida yoki kichik guruhlarda konseptual jadvalni toldiradilar: - uzunlik boyicha taqqoslanadigan (fikir, nazariyalar) joylashtiriladi; - yotigi boyicha taqqoslanish boyicha olib boriladigan turli tavsiflar yoziladi. 3. Ish natijalarining taqdimoti.

Jahonning iqtisodiyrivojlangan xorijiy davlatlarda talim tizimi mavzusidagi konseptual jadval (lavha) Iqtisodiy rivojlangan xorijiy davlatlar Talim tizimi Maktabgacha talim Umumiy orta talim Professional alim Oliy talim AQSh Yaponiya Tailand Janubiya Karea Buyuk briyaniya

KRASSVORD

1. Butun dunyo talim muhitini rivojlantirish jarayonini meyoriy- huquqiy jihatdan qollab-quvvatlash va koordinatsiya qilish qaysi tashkilot tomonidan bajarilmoqda. 2. Bog'cha, Boshlang'ich maktab, kichik va o'rta maktab, Oliy ta'lim tizimiga kiruvchi o'quv yurtlari qaysi davlat ta'lim tizimining tarkibiy qismi hisoblanadi? 3. Yapon milliy xarakteriga xos xususiyatlardan biri bu Talabalar soni bo'yicha dunyoda birinchi o'rinda qaysi davlat turadi? 5. Xitoyning kirish imtihonlaridan o'ta olmagan yoshlar qanday

kurslarda ta'lim olishlari mumkin? 6."Tadqiqot va o'qitish birligi" qaysi davlatning hayotiy printsihi hisoblanadi? 7.Jumlani to'ldiring: Koreya soliqlar tizimida... soliq turi joriy qilingan bo'lib: ishlab chiqaruvchilar foydani malum foizini maorifga yuboradilar. Davlat budjetining 24 foizi talimga sarflanadi. 8.Quyidagi jummlar Samuraylarning qaysi kodeksidan kelib chiqadi? achchiq bolsada to'g'ri gapirish, qiyinchiliklarga sabr qilish, doimiy izlanishda bolish. 9. Koreyslar ingliz tilidan tashqari qaysi tilni majburiy ravishda organadilar? yilda Koreyada qaysi qonun qabul qilingan?

Krassvord javoblari 1.Talaba 2.G'arb 3.Hunar 4.Boshlang'ich 5.2 oylik 6.Ta'limiy 7.Putunxua 1. Yunesko 2.Yaponiya 3. Mehnatsevarlik 4. Koreya 5. Ishchi Universitetlar 6. Germaniya 7. Talimiy soliq 8. Busido 9. Klassik Xitoy tili 10. Talim to'g'risidagi qonun

TEST 1.1.Xitoy Xalq Respublikasida talim tizimi necha turga bolinadi? 2.A.Maktabgacha talim, boshlangich talim, umumiy orta talim, maxsus orta talim, oliy talim va oliy talimdan keying talim 3.B.Maktabgacha talim, boshlangich talim, toliqsiz orta talim, toliq orta talim, oliy talim va oliy talimdan keying talim 4.C.Maktabgacha talim, boshlangich talim, orta talim, oliy talim, akademik talim 5.2.Singapur davlatida talim tizimini qaysi organ tomonidan boshqariladi? 6.A.Talim Vazirligi tomonidan 7.B.Hukumat tomonidan 8.C.Muassasa rahbariyati tomonidan. 9.3.Rossiya davlati talim tizimi turlarini ozaro moslangan qatorni toping. 1. Umumiy talim; 2. Kasbiy talim. a)maktabgacha talim; b) boshlangich talim; c)orta kasbiy talim d) asosiy umumiy talim; e) oliy kasbiy talim f)oliy talimdan keying talim

A.1-a,c,f 2-b,d,e B.1-a,b,c 2-d,e,f C.1-a,b,d 2-c,e,f 4.Singapur talim tizimida baholash necha ballik tizimda amalga oshiriladi? A.5 B.9 C.3 5. Asosiy talim olti yil boshlangich va olti yillik orta talimga bolinadi, oz navbatida orta talim 2 darajaga ajratiladi: 3 yillik birinchi daraja va uch yillik ikkinchi daraja. Yuqorida berilgan tarif qaysi davlat talim tizimiga xos? A.Singapur B.Tailand C.Xitoy Xalq Respublikasi

Test javoblari 1.B 2.A 3.C 4.B 5.B

Foydalanuvchi adabyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ijtimoiy rivojlanish to'g'risidagi farmonlari va qarorlari.

2. "O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi va uning rivoji" – O'zbekiston Respublikasi Xitoy elchixonasi.
3. Ismatov N. "O'zbekistonda gender tengligi masalalari".
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2023-yilga mo'ljallangan rejalariga doir hisobotlar.
5. <http://www.myshared.ru/slide/1439995/>
6. <https://azkurs.org/pedagogika-tarixi-fan-sifatida-eng-qadimgi-davrlardan-vii-asrg-v2.html?page=48>